

de Rustan Ibragimbekov, în care nu pricepea și pace ce rost avea un monolog al unui instalator într-o piesă unde un soț se pregătește să-și părăsească soția... Îi dă până la urmă de capăt, dar cum? Surpriză! Totul e ca într-un roman polițist...

Cei care au văzut spectacolul său *Un poem ridicol*, unde decorul era dominat de o mulțime de cruci de toate mărimile și formele, pe unele răstignind pâini, pe altele televizoare sau oameni, vor înțelege emoția cu care Ginkas evocă Dealul cu cruci dintr-un sat lituanian, Siauliai, pe care lituanienii catolici plantează mereu și mereu cruci (arse toate pe vremea lui Hrușciiov, azi refăcute) pentru toate evenimentele vieții lor: nunți, botezuri, fericite întoarceri din război etc.

Sunt foarte multe momente din viața și din munca scenică a lui Kama Ginkas pe care n-ai vrea să le uiți ușor, cum ar fi frapantele imagini de care pomenește în dialogul cu Freedman: pereții albaștri și cei 300 de trandafiri albi de la spectacolul *Idiotul* (în perfect acord cu scenograful Bahrin), mâinile lui Macbeth, pe rând roșii, galbene și albe, argintiul folosit în decor – tot de comun acord cu scenograful Kocerghin – ca simbol al falsului monumentalism sovietic, sacii burdușiți azvârlți pe jos, simbolizând trupurile decemбриștilor decapitați, scara pe care urcă (spre Rai?) Katerina Ivanovna, tuberculoasa amărâtă care la el în spectacol nu moare pe o străduță pustie, toporul care taie zdravăn o varză, închipuind căpățâna unui om etc, etc.

În fond, ce este TEATRUL se și ne întreabă Kama Ginkas? Și tot el ne mărturisește că ar putea fi arta „care ne dă posibilitatea să trăim prin ceva, dacă acest ceva nu există în viață și că la urma urmelor, el există ca să te facă să simți clipele trecătoare ale vieții tale”, iar ca cititor și spectator, adăugăm noi, „să înveți ceva despre tine și despre lumea în care trăiești”.

Kama Ginkas și John Freedman, *Teatrul Provocator. Kama Ginkas regizează*. Editura UNITEXT, 2008 (Colectia FNT). Traducerea: Andrei Luca Popescu și Marian Popescu.

Constantin PARASCHIVESCU

Răstrângeri în cer

Dacă se (mai) spune că tot românul e născut poet, atunci nu ne mai miră apariția unui volum de versuri cu poeziile scrise de actori, întrucât ei sunt cei mai apropiați de universul liric al genului și principalii lui mesageri în public. Afinitatea cu actorii este reciprocă, pentru că și unii poeți au devenit uneori actori. Astfel (la inițiativa unui domn cu vederi enciclopedice) s-au putut aduna de prin volume, plachete, reviste și ziare, o parte dintre aceste compuneri poetice într-o antologie intitulată **Actori poeți – poeți actori**, publicată la Editura Brumar din Timișoara chiar în anul 2008, antologie realizată de Lucia Nicoară și Cristiana Gavrilă „după o idee de Mircea Ghițulescu”, domnul cu inițiativa. „Ce idee bună! – exclamă domnul Nicolae Manolescu într-un fel de postfață publicată în facsimil pe coperta a patra – E de mirare că n-a venit altcuiva mai demult”.

Sunt peste 700 de pagini, cu aproape 50 (47) de autori antologați și mai puțin de o sută (88) de poezii. „O cărămidă”, cum i s-a mai spus, în glumă și cu evidentă admirație, chiar de către unii implicați. Și cineva care n-a văzut-o la Târgul de carte „Gaudeamus” din noiembrie, se poate interesa dacă o poate găsi la „Cărturești”... Autoarele antologiei au avut inspirația de a reproduce, pe câte o jumătate interioară din supracopertă, versuri a doi actori-poeți, la început și la sfârșit, ca la ridicare și coborâre de cortină la un spectacol inedit (cum e, de fapt, op-ul în chestiune). La început, de

Emil Botta (binecunoscut în această ipostază), la sfârșit, de Toma Caragiu (pentru mulți, surpriză). Primele două versuri din *Spectacol* de Emil Botta sunt emblematice pentru arta teatrală – „*Elita luase loc la parter / și proștii sus, aproape de cer*“, ale lui Toma Caragiu din *Trip*, de sugestivitate figurativă – „*Trip, tricelep / Filip / Turalapoti / Motivele sunt în gri / Cercurile negre*“... În prefața numită de Cristiana Gavrilă „*Poeți din culise*“, se afirmă cu îndreptățire că, „mulți dintre actorii noștri s-au născut cu mare dragoste pentru poezie“ și ne-au arătat-o recitând, cântând, trăind-o „cum niciodată n-am fi putut s-o descoperim singuri“. Majoritatea le-au publicat, unii în tinerețe fără să mai cocheteze apoi cu muza care a rămas „o amintire“ (Radu Beligan), alții nici mai târziu și nici nu le-au recitat în public, astfel că e de înțeles de ce s-au arătat surprinși la solicitarea semnatarei. „Am vorbit cu prieteni foarte apropiați ai lui Toma Caragiu despre poeziile sale, aproape toți au răspuns cu mare mirare întrebării mele“. Interesante referiri la *energia cuvintelor*, menționată de Nichita Stănescu: „*Cuvintele – spune el – nu se împlinesc decât în momentul în care prind viață prin sunet. Sunt spațiale, adică vorbite, nu plane, cum se întâmplă cu ele în momentul în care le-ai scris*“. Prind viață, într-un fel, și când le rostești singur citindu-le, dar cu atât mai mult și mai revelator recitate de actori (nu declamate și alterate de proasta dicție, când actori, chiar cu experiență, coboară tonul la ultimul cuvânt, unde de obicei stă ideea).

Sunt reproduse versuri de la 1840, cum e cazul poemului dramatic al lui Costache Caragiali, în cirilice (*O păsăruică*) până la cele cu amprenta anului 2007. Aproape 179 de ani de exprimare în limba română prin scris și prin viu grai, ceea ce este, spune Cristiana Gavrilă, „o expunere incitantă despre procesul ei de maturizare“. Cu râsul nostru firesc față de fala pompos ridicolă a tânărului pretins poet din scenele în versuri ale lui Matei Millo – „*sânt poet, poet romantic / Și din peptu-mi poezie, vedeți, curge gemând jalnic*“ (*Un poet romantic*) – până la concentrarea de cuget a lui (hai să-l iau și eu pe ultimul, alfabetic, din volum) Dionisie Vitcu – „*pot gândului da aripi de cânt / nu frunte-n genunchi, nu într-o rână / ci-n poarta surâsului togă de sfânt*“ (*Histrion*). Cele mai multe poezii – și nu e de mirare – îi aparțin lui Emil Botta (20). Îl urmează cele compuse de doi Mircea – Mircea Belu de la Timișoara (16) și Mircea Albulescu (16). Cu puține figurează Ștefan Braborescu (4), Ana Luca, A. Pop Marțian și Gina Sandri (câte trei) sunt și cu una singură – Costache Caragiali, Ioan Livescu, Matei Millo, Mihail Pascaly (dar în cazul ultimilor doi e vorba de scene din piese în versuri). Unii chiar m-au surprins (Mirela Cioabă, Ion Chelaru), alții mi-au fost necunoscuți (Toma Hogeia (Iași), Doru Iosif (Timișoara), Vasile Menzel (București), Emil Sauciu (Oradea), Georgeta Tudor (Craiova). Fiecare e precedat de o scurtă fișă biografică și de creație și câteva fotografii din carieră.

Nu mi-am propus și nu e cazul să fac aprecieri. Dar țin să reproduc, ca încheiere subiectivă, patru versuri de răsfrânger în cer ale lui Adrian Pinte: „*să-mi cântați când am să stau pe masă / Și-am să dorm de toate câte sunt, / Și-oi visa că-s vesel, în pământ, / rădăcină la o stea frumoasă...*“

